

FOTOMONOGRAFIJA GIMNAZIJSKIH MATURANTOV LETNIKA 1960

Štiri leta so se mučili z njimi, zdaj pa vračajo

LETA 1960 SO MATURIRALI ajevci in bejevci na znameniti novomeški gimnaziji in šli v svet ter postali nekdo. Njihova razrednika sta bila legendarni profesor Marjan Dobovšek in Vlada Jankovič, dva izjemna pedagoga in nestorja novomeškega taborništva.

»Štiri leta so se matrali z nami, niso nas vrgli s šole, čeprav bi si kdo to tudi zaslužil. Veliko so nam dali, zato smo dolžni tudi nekaj vrniti gimnaziji in mestu. Če tega ne bi zapisali in zbrali vseh teh fotografij, bi šlo v pozabo,« pravi eden izmed novomeških maturantov letnika 1960 **Jože Gričar**, zaslužni profesor mariborske univerze, ko v rokah drži knjižico z naslovom *Fotomonografija Odsevanja 2020–1960, Gimnazija Novo mesto*.

Profesor Gričar je strašno ponosen na svojo gimnazijo, za katero pravi, da je prva javna gimnazija v habsburški monarhiji, ki jo je pred 275 leti ustanovila Marija Terezija. Čeprav zgodovinarji temu oporekajo, pa drži, da je novomeška gimnazija ena najstarejših izobraževalnih ustanov z neprekinjeno tradicijo na Slovenskem in da je od svoje ustanovitve odigrala izjemno pomembno vlogo v kulturnem, znanstvenem, gospodarskem in v političnem življenju Slovencev. »Novomeščani so takrat prosili Marijo Terezijo, da naj jim da gimnazijo. Že takrat so se zavedali, kako pomembno je znanje za razvoj mesta. Marija Terezija jim jo je dala, a zanjo ni dala niti goldinarja, tako da so Novomeščani sami zgradili zgradbo, v kateri se

Maturanti letnika 1960 **Jože Gričar**, član uredniškega odbora, **Ljuba Plantan Roženberger** in producent **Mišo Andrijanič** (Foto: I. Vidmar)

je začel novomeški študij, to je zgradba ob cerkvi frančiškanskega samostana, v kateri je danes glasbena šola. Počaščeni smo, da smo tudi mi hodili v to gimnazijo,« v imenu maturantov letnika 1960 pravi profesor Gričar.

TO SO BILI DRUGI ČASI

Idejo, da zberejo slike in spomine in to spravijo v knjigo, je dal **Mišo Andrijanič**, ko so se maturantje letnika 1960 srečali na Loki in je s seboj prinesel zbirko slik, ki so jih pred tem zbrali njihovi nasledniki. »Rekli smo, da mi to lahko naredimo bolje. Dogovorili smo se, da na naslednje srečanje prinesemo vse slike iz gimnazijskih let, ki jih najdemo, in bila jih je polna miza. Spomini so kar vreli na plano. Na 'kriznem' sestanku pri Ljubi (Ljuba Plantan Roženberger, dolgoletna direktorica Krkine proizvodnje zdravil, op. p.) smo se dogovorili, da bomo izdali fotomonografijo. To so bili drugi časi. Takrat se je vse dogajalo v mestu, na Glavnem trgu in Loki, vsi smo se poznali med seboj, in ko si se postavil na vrh Glavnega trga in pogledal navzdol, si se začudil, če koga nisi poznal. Danes je pa nasprotno,« v smehu pove Mišo Andrijanič in doda, da je imela njegova generacija gimnazijcev srečo, da je imela taka razrednika, kot sta bila Marjan Dobovšek in Vlada Jankovič: »Dala sta nam izjemno širino. Od njiju nismo dobili le šolske snovi, ampak veliko več, veliko širino od kulture, športa in glasbe do taborništva, planinstva in narave.«

Septimiada je bil ločitveni postopek maturantov od ustanove kot ločitev sedmih vatikanskih gričev od mesta in meščanov. Končala se je na gimnazijskem dvorišču z razgrajanjem in s predajo ključa sedmošolcem, naslednikom. (Vir fotografij: Fotomonografija Odsevanja)

FOTOGRAFI IN GLASBENIKI

Imeli pa so tudi srečo, da je profesor Dobovšek, ki je bil ajevцем razrednik od prvega letnika nižje gimnazije pa vse do velike mature, celih osem let, vedno s seboj nosil fotoaparata in pridno beležil dogajanje v razredu in zunaj njega, njegov sin Jože Dobovšek, ki je bil prav tako profesor, pa je nekdanjim gimnazijcem očetove fotografije z veseljem odstopil za objavo v njihovi fotomonografiji.

Ponovno pa se je v knjigi znašlo veliko posnetkov Zvoneta Pelka, danes uveljavljenega fotografa, ki s svojimi fotografijami v fotomonografiji ne prikazuje zgodbe neke generacije gimnazijcev pred in po maturi, ampak tudi odseve časa njihove mladosti v mestu. Tako se v knjigi znajdejo poglavja o taborištvu, športnih dejavnostih od košarke na Loki do smučanja v Kosovi dolini in še kje, sodelovanje v mladinskih delovnih brigadah pri gradnji avtoceste in drugih akcijah ter glasbeni dejavnosti gimnazijcev in njihovega znamenitega ansambla Dizzy Combo, ki je do mature lahko dijake in meščane razveseljeval le na gimnazijskih prireditvah, po maturi pa so z dixielandom in s plesno glasbo razveseljeval poslušalce in plesalce po vsej Sloveniji. Člani ansambla trobentač Čibe Blažon, klarinetist in saksofonist Jože Dobovšek, pianist Jani Gabrijelčič, saksofonist Filip Robar - Fič, klarinetist Peter Simič, trombonist Zvone Pelko in bobnar Janez Korošec so bili takrat največji frajerji na šoli, pozneje pa so se dejansko vsi zelo uveljavili tudi v svojih poklicih, postali znani fotografi, režiserji, oblikovalci, predsednik računskega sodišča in še kaj, na glasbenem področju pa se je pozneje zelo uveljavila tudi njihova pevka, ki se jim je pridružila še zelo mlada, Tatjana Gros.

ŠOLSKE REFORME IN SPORNI GIMNAZIJC

V fotomonografiji se znajdejo tudi resnejše teme, na primer o takratnih šolskih reformah, ki so prav maturantom letnika 1960 prinesle zaključni izpit namesto mature, o čemer je takrat obširno pisal tudi Dolenjski list, faksimile prispevkov o tem pa je prav tako vključen v fotomonografijo.

Obstoj gimnazije v socialističnem obdobju ni bil vedno samoumeven. Ne le da so bile gimnazije z zakonom o usmerjenem izobraževanju leta 1984 dejansko ukinjene in se je novomeška gimnazija za sedem let preimenovala v Srednjo šolo pedagoške in tehniško-naravoslovne usmeritve, ampak so bile za nekatere tudi ideološko sporne, o čemer govori v fotomonografiji objavljen del govora Milivoja Uroševića na Plenumu učiteljskih združenj Jugoslavije leta 1954 v Sarajevu: »Gimnazija je tipično buržoazna šola. (...) Prav zato, ker so dijaki v gim-

Dizzy Combo je bil najprej gimnazijski, pozneje pa priljubljen džezovski plesni ansambel.

Molièrove-Scapinove zvižaje je bila tradicionalna maturantska gledališka predstava, s katero so maturantje letnika 1960 imeli velik uspeh in z njo gostovali po vsej Dolenjski.

naziji postavljeni v nenaravne pogoje življenja in ker ne vidijo praktične uporabe rezultatov svojega učenja, se nauče dvoličnosti, hinavščine, prilizovanja, neznačajnosti, varanja itn. Zato je tudi moralna vzgoja v taki šoli zelo sumljiva. Zato gimnazijci živijo samo v breme skupnosti.«

V fotomonografiji *Odsevanja 2020–1960*.

Gimnazija Novo mesto seveda ne manjkajo fotografije in zapisi z gimnazijskih plesov, valet, maturantskega plesa in vseh okroglih obletnic matur vse do danes. Tudi gimnazijskemu šolskemu glasilu Stezice, ki ga je nekaj časa urejal Jože Gričar, pri njem pa so sodelovali tudi skoraj vsi člani ansambla Dizzy Combo, je posvečeno poglavje, spremno besedo pa so napisali zgodovinar Stane Granda, Janez Gabrijelčič ter umetnostni zgodovinar in akademik Milček Komelj, ki je ob koncu svojega prispevka zapisal ugotovitev: »Če je lahko tak fotoalbum obudil toliko nostalgčnih spominov že oddaljenemu opazovalcu, koliko jih bo šele v vseh tistih, ki so kot protagonisti teh Odsevanj po zaslugi neutrudno velikopoteznega Zvoneta Pelka tudi sami postali živahen del gimnazijske zgodovine in spomina nanjo.« Profesor Jože Gričar pa ob tem ugotavlja, da je zapisano v Odsevanjih dokaz, da se novomeška pomlad ni končala leta 1920, ampak se je nadaljevala in še vedno traja.

Igor Vidmar

Plakat za veliki maturantski ples v prostorih doma JLA oziroma novomeškega Narodnega doma. To naj bi bil prvi maturantski ples pri nas, ki so ga maturantje namenili mestu in meščanom in zanj zbrali tudi kopico pokroviteljev.